

چهار فصل

مجتبی امینی به پرسش «جام جم» پاسخ داد

چرا جشنواره‌ها از اکران جام‌ماند؟

گفت‌وگوی «جام جم» با مصطفی بوعدار، کارگردان حاضر در بخش غزه چهل و دومین جشنواره بین‌المللی فجر

«عروس فلسطین» قصه زنان انتفاضه

تدارک شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی برای دهه فجر

جشن انقلاب در رسانه ملی

گفت‌وگوی «جام جم» با تهیه‌کننده و مجری سری جدید برنامه شبکه یک

خبرهای خوب از ایران امروز

نگاهی به تغییرات گفتمانی وحدت بعد از طوفان الاقصی

طوفان الاقصی، تلاطم در واژه‌ها

محمدرضا محمدنجات گروه فرهنگ و هنر

گفتمان وحدت، یک نیاز آخرازمایی است یعنی در دوره حضور ائمه و در دوره غیبت صغری، مفهومی به عنوان گفتمان وحدت نداریم. در طول تاریخ آنها که صاحب قدرت هستند به این‌که باید وحدت داشته باشند و دیگران را به رسمیت بشناسند احساس نیاز نمی‌کنند. جایی که نیاز به داشتن گفتمان، وحدت و تشدید می‌کند مرحله تشکیل حکومت اسلامی است که مصداق بارز آن را در انقلاب اسلامی و اندیشه امام خمینی (ره) می‌بینیم. اوج گفتمان تقرب و وحدت در قبل از انقلاب اسلامی در ارتباط با آیتا... پیرو جردی و شیخ شلتوت مطرح می‌شود. هرچند در جای خود ارزشمند است ولی رنگ و لعابی کنش‌پذیرانه و تشریفاتی دارد. مثلاً در آن این تقاضا وجود دارد که همدیگر را به رسمیت بشناسیم؛ ما شیعیان هم به خدا مسلمانی؛ بعد از وقوع انقلاب اسلامی نکته‌ای که هست ما یک نیاز آخرازمایی به گفتمان وحدت داریم. این امر از اقتضائات حکومت اسلامی است. وقتی حکومت اسلامی تشکیل می‌شود دعوتش به وحدت، دعوت از سرانفعال و کنش‌پذیری و از سر نیاز نیست. از سر تلاش برای به رسمیت شناخته شدن نیست. هدف‌های دیگری دارد. متأسفانه در این عرصه، خیلی ضعیف کار شده است.

تعمیق نگاه وحدت

این که بگویند سنی را شیعه کنیم یا ما برویم سنی شویم، این اتفاقی است که به نظر من در این چهل و اندی سال از انقلاب با تعارف سیری شده و درست به آن پرداخته نشده و برایش ادبیات لازم ساخته نشده است. فقط می‌گویم هفته وحدت است و هر سال همین کار را می‌کنیم؛ یک گروهی از اهل سنت دعوت می‌کنیم، دف می‌زنیم و مولودی می‌خوانیم و می‌رود تا سال بعد. یعنی هیچ تلاش جدی برای تعمیق این وحدت نمی‌کنیم.

شما یک برنامه به من نشان بدهید. یک برنامه ساده مثلاً ما سه تا چهار نفر مفتی یا مولوی اهل سنت را بیاوریم و شیعیان هم همراهشان نباشند و اینها با هم بحث کنند یا حتی علما و فضایی شیعیان هم باشند، اصلاً جرأت آن را گوی نمی‌داریم. ما همه چیز را با تعارف برگزار می‌کنیم. ما در همه این سال‌ها یک فیلم یا سریال ویژه در مورد هفته وحدت نداریم. چرا پنج مجموعه نمایشی با هر سطحی درباره وحدت مذاهب نداریم و از این عجیب‌تر چرا در مجموعه‌های نمایشی که می‌سازیم پیوست همگرایی مذهبی نداریم؟ پیوست وحدتی نداریم؛ نه فقط نداریم که برخی مجموعه‌هایی که همین الان در حال تولید است روی گسل‌های مذهبی و قومی بازی می‌کند.

هیمنه رژیم صهیونیستی شکسته شد

راجع به خود طوفان الاقصی که چه اتفاقی را ایجاد کرده است، باید عنوان کرد که تا قبل از این تاریخ جریان وحدت به ماقبل و بعد از جنگ ۳۳ روزه تقسیم می‌شد. آنجا که هیمنه رژیم صهیونیستی شکسته شد. الان فراتر از شکسته شدن هیمنه رژیم صهیونیستی، سرعت حوادث زیادت و اتفاقات در حال وقوع است. این باعث می‌شود روحیه کنش‌پذیرانه تقویت شود. تاکنون ما دنبال مفاهیم می‌دویدیم و ترجمه گفتمان رقیب بودیم به جای آن‌که خودمان گفتمان لازم را تولید کنیم و خودمان کنش‌مندان برگزار کنیم. گفتمان وحدت را در تاریخ نزدیک به وقوع انقلاب اسلامی در تلاش آیتا... پیرو جردی داشتیم و قبل از آن در دوران صفویه ما اصلاً گفتمان وحدت نداریم. عکسش را داریم چون یک دوره در واقع مرزآفرینی با غیر است برعکس این‌که ما نیاز به وحدت داشته باشیم ما در آن سبایین و تیرائیان را داریم. رساله دشمنان امیرالمومنین مرحوم محقق کرکی را داریم که نه فقط احساس نیاز برای وحدت نمی‌شده است بلکه عکسش را هم شاهدیم. تنها تلاش جدی در آن دوره در جیل عامل توسط شهید ثانی اتفاق می‌افتد که تلاش شد به جای این‌که اصحاب مذاهب دیگر را دیوانگاری کنیم، آنها را به رسمیت بشناسیم و برویم فقه و اصول‌شان را یاد بگیریم چرا که بسیاری از مسائل مشترک است. مثلاً با اهل سنت شاید در مسائل فقهی اختلاف داشته باشید اما در نجوم و خیلی از علوم دیگر مثل هیت، قرائت و... اختلافات حداقلی داریم. حتی در عرفان نظری همپوشانی‌های معنوی زیادی داریم، به عنوان نمونه نامه‌های صدرالدین قنونی به خواجه نصیرالدین طوسی

عده قابل‌توجهی از اعراب اهل سنت کشورهای منطقه می‌گویند اگر شیعیان این‌طور از فلسطین حمایت می‌کنند، پس ما چه کاره‌ایم؟ پس علمای ما چه کاره‌اند؟

وحدت در اسرائیل ستیزی

طوفان الاقصی تمام این موازین را به هم ریخته است. طوفان الاقصی آن قدر عظمت دارد و آن قدر کنش‌مندی در آن وجود دارد که نظام اندیشه‌ای ما را عوض خواهد کرد. به چه صورت؟ اولین کاری که کرده، همگرایی در وحدت بین مسلمانان عامه یعنی اهل سنت و مسلمانان خاصه، اهل تشیع ایجاد کرده است. قرار نیست کسی از اعتقادات و قناعاتش عدول کند. قرار است توان‌ها با هم مجتمع شود. قرار است برای کارهای مشترک ضربه واقعی داده شود که بهترین مصداق آن در فلسطین امروز اتفاق افتاده است. الان جمعیتی را در شمال فلسطین اشغالی به عنوان مقاومت اسلامی داریم که خیلی ریشه‌دار هستند.

عده قابل‌توجهی از اعراب اهل سنت کشورهای منطقه واقعا نگاه بدی به شیعیان داشته‌اند. همان‌طوری که در گوش ما می‌خواندند این فلسطینی‌ها ناصبی هستند، در گوش آنها هم می‌خواندند که اینها رافضی هستند. الان شیعیان رافضی! و فلسطینی‌های ناصبی! هم‌زمان دارند پدر اسرائیل را درمی‌آوردند. چند تا لشکر اسرائیل را حزباً... شیعی به صورت منفعل نگه داشته است. آنچنان‌که اسرائیل نه جرات دارد حمله کند و نه پا پس بکشد؛ برای این‌که فلسطینی‌های سنی در منطقه خودشان بتوانند حرف اسرائیل شوند. مفهوم واقعی وحدت این است، نه آن اهل سنت از جایگاه خودش عدول کرده و نه این شیعه. این مفهوم واقعی وحدت است. این حرکت به‌شدت رو به جلو و کنش‌مند است که باعث شده در ذهن و زبان قاطبه اهل سنت سؤال ایجاد شود که اگر این شیعیان این‌طور حمایت می‌کنند از فلسطین، پس ما چه کاره‌ایم؟ پس علمای ما چه کاره‌اند؟ واقعیت‌های روی زمین آن قدر بزرگ است که ماتا

برش

نگاه‌ها تغییر کرده

الان دنیا عوض شده و فرق کرده است. دوره تئوسری خوری ۷۵ ساله طی شده است. اسرائیل چندین ماه است که برای آزادی حداقل یک اسیر همه جا را شخم می‌زند. التماس می‌کند بدون آن‌که کوچک‌ترین دستاوردی داشته باشد. در تاریخ رژیم اسرائیل کی این‌طور بوده که بیاید التماس کند. این را ما قدر نمی‌دانیم و برایش هم برنامه نداریم. تنها کاری که می‌تواند کار را پیش ببرد تولید قدرت است. سعدی علیه‌الرحمه صدها سال پیش گفته

قبل از طوفان الاقصی از فلسطین و مظلومیت قضیه فلسطین حمایت می‌کردیم. تغییر گفتمانی که اتفاق افتاده این است که ما شدید دنباله‌رو آنها به جای این‌که کمک‌کننده باشیم. این هم عظمت کار را نشان می‌دهد و هم کم‌کاری ما را. فائز الرشد یک مهندس کامپیوتر و شهروند عادی اردنی می‌گوید: «من تا مغز استخوان سلفی هستم. در دانشگاه، جامعه، محیط، مدرسه و منطقه‌ای رشد کردم که به‌شدت حقد و کینه نسبت به تشیع دارند به شکلی که عقل نمی‌تواند آن را تصدیق کند. بزرگ‌ترین دشمنی ما نسبت به سپاه پاسداران است اما بعد از طوفان الاقصی و عملکرد حزب... و حشدا الشعی عراقی در ذهن و زبان قاطبه اهل سنت این سؤال ایجاد می‌شود که اگر علمای آنها این‌طور دفاع می‌کنند، پس علمای ما چه کاره‌اند؟ فقط مصر صدمیلیون نفر مسلمان دارد. از جماعت اهل سنتی که پیشرفته‌ترین سلاح‌ها را دارد و نسبت به اسرائیل احاطه دارد، ارتش ترکیه است که پیش‌زمینه اخوانی دارد و دولت پاکستانی که سلاح اتمی هم دارد. اینها بدون این‌که اقدام خاصی کنند، محکوم کردند. فقط با زبان محکوم کردند شما چه کار با اینها دارید؟ در گوش آنها هم می‌خواندند که آنها رافضی هستند. اغلب فقها و علما فتوای جهاد ندادند. یک چنین اتفاقی نيفتاده در جهان اهل سنت ولی قبح، کثافت، بدبختی و ابتذال به آن درجه‌ای رسیده است که مشروع طوفان الاقصی را مشروع فتنه بدانند. خطاب رسمی دولت‌ها این است که از هر دو طرف می‌خواهیم که تنش را پایین بیاورند. باید گفت ۷۰ سال است که مردم فلسطین دارند نسل‌زدایی می‌شوند؛ می‌گویند چه کار بکنند؟ به همه شما فرماندهان اهل سنت و حکمرانان یک میلیارد مسلمان می‌گویم. اگر عقیده شما این است که باید مانع کمک به اهل غزه شد من از آن دوری می‌کنم. من واقعا فرار می‌کنم و برائت می‌جویم از این عقیده‌ای که شما دارید. اگر به عرب بودن خود می‌نازید، درواقع اگر شما با وجود قومیت عربی‌تان از آمریکا و اسرائیل می‌ترسید من استعفا می‌دهم از عربیت! خدا را شاهد می‌گیرم من هم عقیده هستم باین جماعتی که با اسرائیل می‌جنگد.» این مقاله در رسانه‌های مجازی عربی خیلی بازخورد داشت. واقعا مهم نیست که ما چه عقیده‌ای داریم. الان به خاطر همگرایی بین شیعه و اهل سنت مرزها به هم می‌ریزد. مرزهای اعتقادی و واژگان جدیدی خلق می‌شود. الان باید برویم و جدول گفتمانی خودمان را درست کنیم. واژگان خودمان را انتخاب کنیم. باید سر این بحث کنیم نه این‌که دشمن چه می‌گوید و ما چه می‌گوییم.

است: «بروقی شو اگر راحت جهان طلبی/ که در نظام طبیعت ضعیف پامال است.» معیار حق، کنش‌پذیری و کنش‌مندی است. چه کسی کنش‌پذیر است و چه کسی کنش‌مند. معیار حق و باطل امروز این است که چه کسی مجاهد است و چه کسی نیست و این وحدت حقیقی است که بزرگ‌ترین مؤلفه قدرت را تشکیل می‌دهد. الحمدلله خداوند متعال، خبربرکت را در احرام زنان فلسطین و اصلاط مردان آن قرار داده است. خسارت در اوج فلسطینیان با وجود این برکت‌ها قابل بازشگشت و جبران است! اما چه کسی می‌تواند هیمنه درهم شکسته رژیم صهیونیستی را به آن بازگرداند؟